

Skorpa–Nøklan

Forvaltning, verneverdier og tiltak

Politisk orientering – landskapsvernområde med
plantelivsfredning

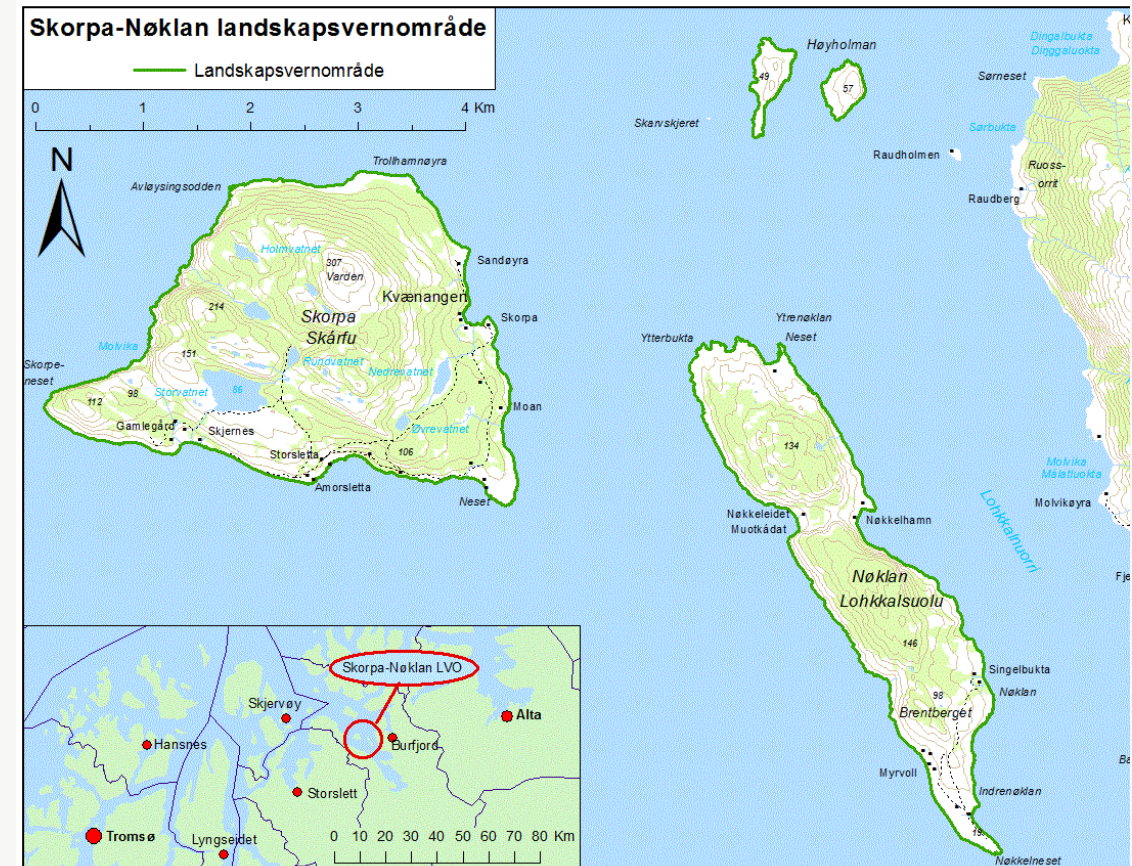
Oppdatert med verneforskrift, interessentanalyse og arbeidsplan 2027–2029

Hva presentasjonen dekker

Fra formelt vern til praktisk gjennomføring

- 1 Området og verneprosessen
- 2 Formelt grunnlag i verneforskriften
- 3 Verneverdier og brukerinteresser
- 4 Interessenter, ansvar og samhandling
- 5 Tiltak og arbeidsplan 2027–2029

Oversiktskart fra forvaltningsplanen

1. Beskrivelse av verneområdet

To øyer og to holmer i Kvænen – om lag 12 713 dekar landareal

Omfatter Skorpa, Nøklan og Høyholman.
Alt vernet areal er landareal; sjøområder er ikke del av vernet.

Vernet er landskapsvern med plantelivsfredning.
Særlig kombinasjon av kulturlandskap, kalkskog, dolomitt og gamle bosettingsspor.

Vernet 2004

Forvaltningsplan 2014

IUCN IV

2. Verneprosessen

Vernet kom gjennom kystverneplanen for Troms

1996–97

Lokal høring

Kystverneplan for Troms
behandlet lokalt.

2003

Sentral høring

Forslaget justert før endelig
behandling.

2004

Vern ved
kgl.res.

Skorpa–Nøklan vernet med
plantelivsfredning.

2014

Forvaltningspla
n

Retningslinjer for bruk, skjøtsel
og dispensasjoner.

3. Formelt grunnlag: verneforskriften

Forskriften er styringsgrunnlaget for forvaltning, tiltak og dispensasjoner

§ 1 Avgrensning

Skorpa gnr. 41, Nøklan gnr. 40 og Høyholman.
Areal: 12 713 daa landareal.

§ 4 Generelle unntak

Vanlig jordbruksdrift, slått, beite, bær-/soppsanking, vedlikehold og noe lokal vedbruk kan videreføres.

§ 2 Formål

Bevare to særpregede øyer og to holmer med natur- og kulturlandskap, kalkvegetasjon, krypsivaks og engvegetasjon.

§ 5 Søknad

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nærmere listede tiltak når verneverdiene ikke forringes vesentlig.

§ 3 Vernebestemmelser

Tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter er forbudt. Plantelivsfredningen gjelder hele Nøklan og sørøstlig Skorpa.

§ 6 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet.

Kort utdrag: «landskapets art eller karakter», «nye plantearter må ikke innføres», «skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet».

Praktisk betydning: All forvaltning må vise hvordan vedtak og tiltak støtter verneformålet og ikke svekker planteliv, kulturmark eller landskapskarakter.

4. Hva er regulert gjennom vernet?

Hovedregel: hindre tiltak som endrer landskap eller skader fredet planteliv

Strengt regulert

Nye bygg/anlegg, veier, drenering, masseuttak, gjødsling, nyplanting, avfall og kjemiske bekjempingsmidler.

Plantelivsfredning

Kalkbjørkeskog med furu, kalkbetinget vegetasjon og gammel engvegetasjon er fredet mot skade og ødeleggelse.

Motorferdsel

Forbudt som utgangspunkt. Noe nødvendig motorferdsel kan følge av unntak eller kreve søknad.

Tillatt bruk

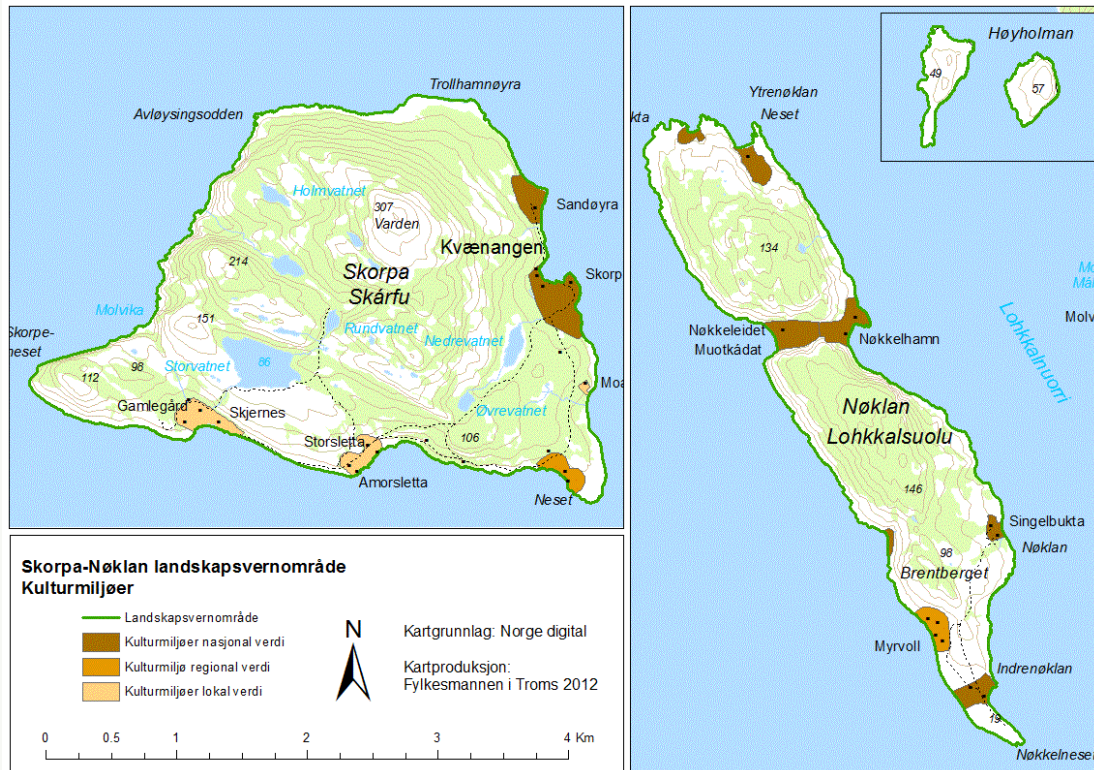
Vanlig jordbruksdrift, beite, vedlikehold, sanking og lokalt uttak av løvtrevirke kan videreføres innenfor rammene.

Gammel engvegetasjon / kulturmark

5. Private grunneiere

Forvaltningen må bygges på tidlig dialog, avtaler og forutsigbar saksbehandling

Forskriften lister berørte gnr./bnr.: Skorpa 41/1–13, Nøklan 40/1–16, Høyholman 41/1–2.

Mange private rettighetshavere: tiltak krever grunneierkontakt, samtykke/avtale og god informasjon.

Kartet viser vernegrense og kulturmiljøer, ikke fullstendige teiggrenser.

Skjøtsel bør organiseres gjennom frivillige avtaler og klare ansvarsforhold.

Dialog først

Avtaler før tiltak

Arlig oppfølging

Verneverdier i detaljer

Landskap, geologi, botanikk, kalkskog og
kulturmiljø

Fra rapportvedleggene til Naturbase-faktaarket

6. Landskap og geologi

Dolomitt og tidligere bruk forklarer mye av særpreget

Kartlegging av biologisk mangfold i Skorpa-Noklan landskapsvernområde

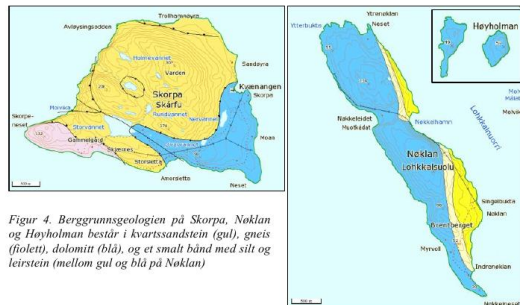
Ecofact rapport 172

Figur 3. Flybilde av området over Nøkkeleidet. Den øvre venstre delen av bildet gir et inntrykk av den særlige mikrotopografien som er vanlig i dolomittområdene på Noklan. Ellers sees store dolomitttrasmarker på sørsiden av Nøkkeleidet, og oppe til høyre forekomstene av kvartssandstein, med en mer grå farge. Kilde: Norge i bilder.

4.2 Geologi

4.2.1 Berggrunn

Figur 4. Berggrunnsgeologien på Skorpa, Noklan og Høyholman består i kvartssandstein (gul), gneis (fiolett), dolomitt (blå), og et smalt bånd med silt og leirstein (mellom gul og blå på Noklan)

Side 7

Dolomittformasjonene er del av verneformålet. Kalkrik berggrunn gir grunnlag for kalkskog, rasmark og spesielle plantearter.

Tidligere bosetting, slått, beite og sjøbruk har formet landskapets åpne preg.

Forvaltningen må skille mellom naturtyper som bør utvikle seg fritt og kulturmarker som trenger skjøtsel.

7. Botaniske verneverdier

19 naturtypelokaliteter: slåttemark, rasmark, strandberg og kalkskog

Kartlegging av biologisk mangfold i Skorpa-Neklan landskapsvernområde

Ecofact rapport 172

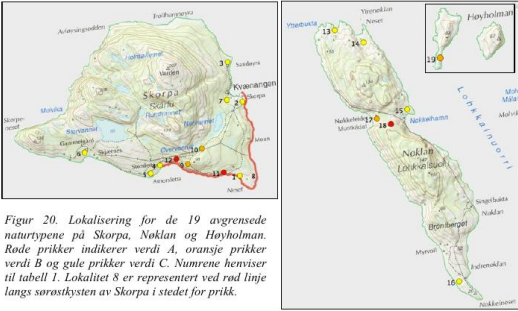
6.4 Oversikt over avgrensede lokaliteter

Det ble avgrenset 19 naturtypelokaliteter i henhold til DN håndbok nr. 13 i denne kartleggingsrunden. Lokalitetene er beskrevet i fakta-ark (kapittel 8-10), men en oversikt er gitt her i tabell 1 og figur 20.

Tabell 1. Oversikt over avgrensede naturtypelokaliteter

Lok. nr.	Navn	Naturtype	Truethet*	Verdi	Lokalisering
1	Neset	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
2	Skjåbergneset	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
3	Sandøyra	Slåttemark	Livskraftig	C	Skorpa
4	Storsletta	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
5	Amorsletta	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
6	Gammelgården, Solvang	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
7	Skolevollen	Høystaudeskog	Hensynskrevende	C	Skorpa
8	Skorpa sørøst	Rike strandberg	Noe truet	A	Skorpa
9	Skorpa sør	Kalkskog	Noe truet	B	Skorpa
10	Skorpa, Øvrevatnet	Kalkskog	Noe truet	C	Skorpa
11	Breibenkan	Rasmark	Hensynskrevende	A	Skorpa
12	Småsløttfjellet	Rasmark	Hensynskrevende	A	Skorpa
13	Ytterbukt	Slåttemark	Noe truet	C	Neklan
14	Ytre Neklan	Slåttemark	Noe truet	C	Neklan
15	Neklanhamn	Slåttemark	Noe truet	C	Neklan
16	Indre Neklan (Undervoll)	Slåttemark	Noe truet	C	Neklan
17	Nekkeleidet	Slåttemark	Noe truet	B	Neklan
18	Nekkeleidet sør	Rasmark	Hensynskrevende	A	Neklan
19	Vestre Høyholmen	Slåttemark	Noe truet	B	Høyholmen

*Truethet er hentet fra Fremstad og Moen (2001), "Truede vegetasjonstyper i Norge". Dette verket er brukt fordi gjeldende utgave av DN håndbok nr. 13 er basert på blant annet denne. I nær fremtid vil det imidlertid være aktuelt å bruke "Norsk rødliste for naturtyper" Lidgård og Henriksen (2011), etter at DN håndbok 13 kommer i revidert utgave.

Figur 20. Lokalisering for de 19 avgrensede naturtypene på Skorpa, Neklan og Høyholmen. Røde prikker indikerer verdi A, oransje prikker verdi B og gule prikker verdi C. Numrene henviser til tabell 1. Lokalitet 8 er representert ved rød linje langs sørøstkysten av Skorpa i stedet for prikk.

Side 22

Viktigst å følge opp

- Slåttemark: verdier knyttet til langvarig bruk – trenger skjøtsel.
- Rasmark og rike strandberg: sårbare for inngrep – bør i hovedsak skjermes.
- Krypsivaks: sentral art i verneformålet og sårbar for fysiske inngrep.
- Fremmede arter: risiko for spredning og forringelse av naturverdier.

Gjennomført tiltak for fjerning av fremmedarter noen år.

Krypsivaks (rapportfoto)

Norges nasjonalparker

Kilde: Ecofact rapport 172, tabell og figur 20

10

8. Kalkskog på Nøklan

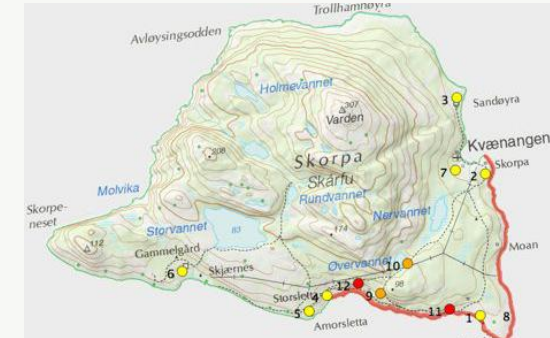
Kalkskog er en nøkkelverdi og del av plantelivsfredningen

3 RESULTATER

Det viste seg å være uhensiktsmessig å avgrense hver grunntype da de opptrer i nokså finmasket mosaikk. Vi har derfor valgt å kun avgrense to polygoner, en på øyas nordlige del, og en på øyas sørlige del (se figur 2), begge med mosaikk av to grunntyper.

Figur 2. Avgrensning (merket mørk grønn) av kalkskogslokaliteter på Nøklan, i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde, Kvænangen kommune, Troms fylke. Det er to polygoner merket henholdsvis 01 og 02.

To større kalkskogspolygoner er avgrenset på Nøklan. Kalkskog og kalkbetinget vegetasjon skal ikke skades eller ødelegges.

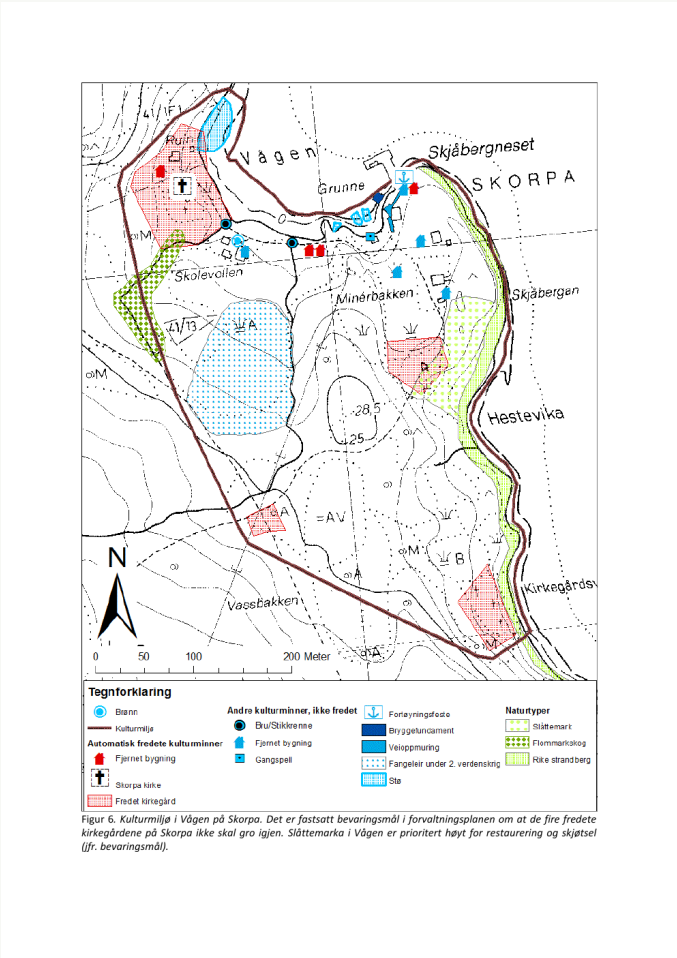
Rapporten p ker på behov for bedre kunnskap om artsmangfoldet, særlig kalkkrevende arter.

Skjøtsel må vurderes varsomt: kalkskog skal i hovedsak skjermes mot inngrep.

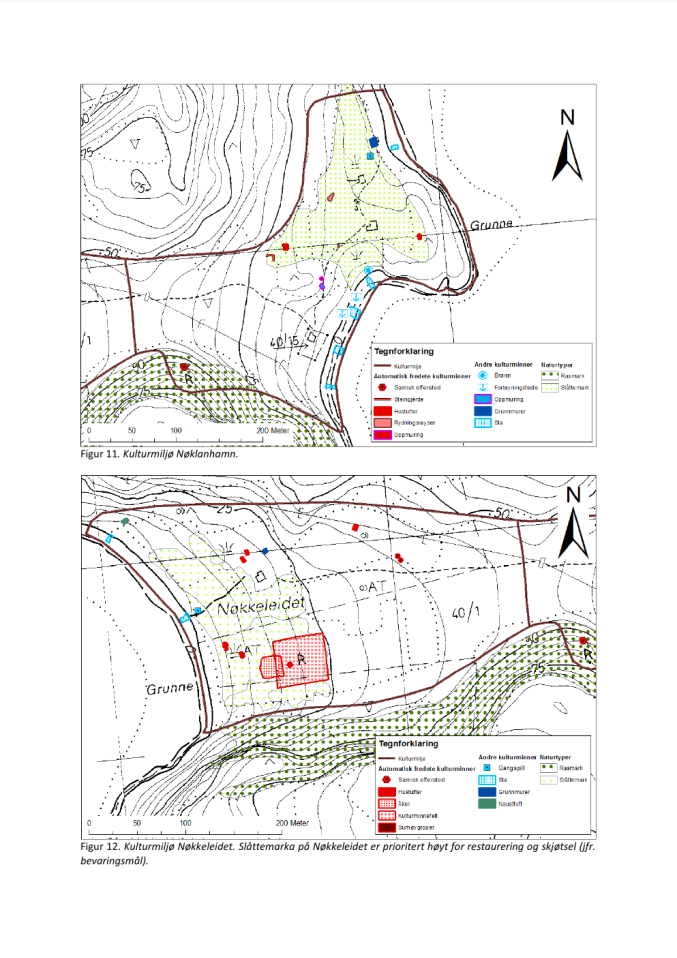
9. Kulturmiljø, kulturminner og landskap

Kulturminnene er en del av landskapets egenart

Vågen / Skorpa kirke

Nøklanhamn / Nøkkeleidet

10. Brukerinteresser

Bruk kan videreføres når den ikke svekker verneformålet

Grunneiere

Vedlikehold av bygg, naust, båtstøer, gjerder og tilkomst. Søknader må behandles mot verneformålet.

Kulturmiljø

Kirkegårder, Skorpa kirke, gamle veier og steingjerder krever samspill mellom natur- og kulturminnemyndigheter.

Landbruk / beite

Slått og beite er både brukerinteresse og mulig skjøtsel. Beitetrykk må vurderes mot sårbare naturverdier.

Friluftsliv

Ferdsel er i hovedsak uproblematisk, men informasjon trengs for å hindre forsøpling og skade på kulturminner.

Nøkkelgrep: skille mellom ordinær bruk, søknadspliktige tiltak og skjøtsel som forvaltningsmyndigheten bestiller eller avtaler.

11. Interessentanalyse: ansvar og oppgaver

Hvem må med for å få gjennomført en god lokal forvaltning?

Kommune

Lokal samordning, plan-/byggesaker, friluftsliv, lokale eiendommer og politisk forankring. Kan være ny lokal forvaltningsmyndighet fra 2027.

Forvaltningsmyndighet Vedtak etter verneforskrift, dispensasjoner, forvaltningsplan, tiltaksmidler, skjøtsel, rapportering og dialog med SNO/Statsforvalter.

Fylkeskommune

Kulturmiljøfaglig råd og avklaringer for nyere tids kulturminner og regionale kulturmiljøinteresser.

Sametinget

Myndighet og faglig råd for samiske kulturminner og automatisk fredede samiske kulturspor.

Grunneiere

Rettighetshavere, lokal kunnskap, drift/vedlikehold, tilgang, skjøtselsavtaler og praktisk gjennomføring.

Prinsipp: ansvar må avklares før tiltak. Grunneierdialog må starte før planarbeid og før praktisk rydding/skjøtsel.

12. Interessentanalyse: samhandlingsmodell

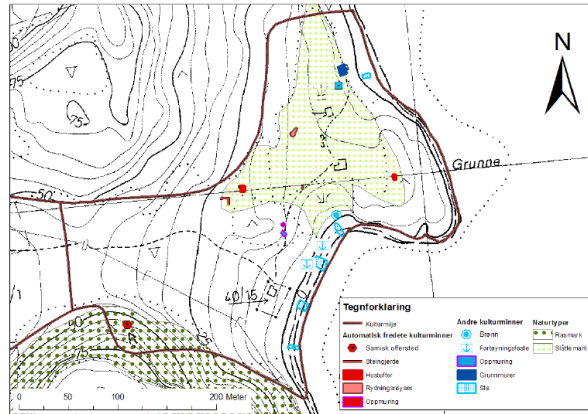
Foreslått organisering for å redusere konflikt og få fram tiltak

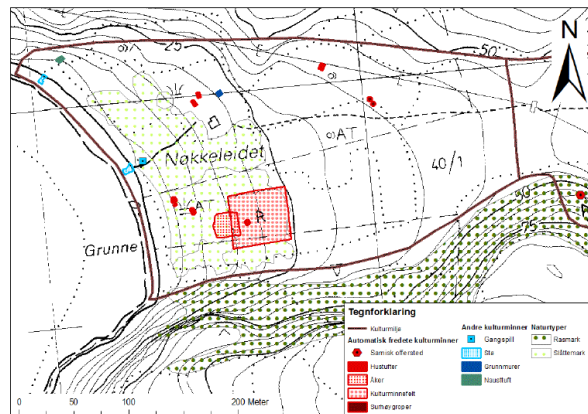
Årlig møtepunkt før feltsesong: status, tillatelser, budsjett og grunneieravtaler.
Egen grunneierdialog for områder der skjøtsel eller ferdsel berører private arealer.
Kulturminneavklaring før rydding ved kirke, kirkegårder, steingjerder og tufter.
Felles tiltaksliste med ansvarlig, finansiering, framdrift og rapportering.

13. Tiltak foreslått i forvaltningsplanen

Skjøtsel, grunneieravtaler, fremmede arter, kulturminner og informasjon

Figur 11. Kulturmiljø Nøkleidet.

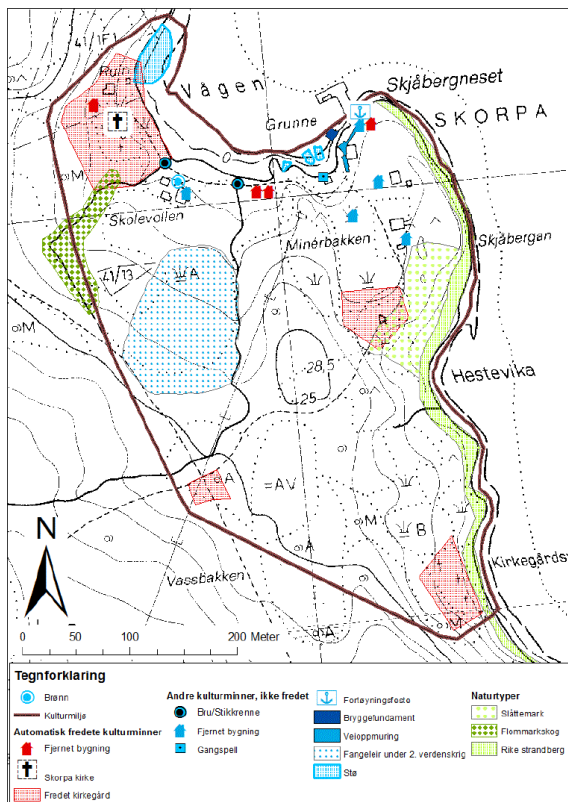
Figur 12. Kulturmiljø Nøkleidet. Slåttemarka på Nøkleidet er prioritert høyt for restaurering og skjøtsel (jfr. bevaringsmål).

- Lage skjøtselsplaner for prioriterte slåttemarker.
- Inngå grunneieravtaler og gjerde lokaliteter ved behov.
- Skjømte slåttemark og holde deler av kulturlandskapet åpent.
- Bekjempe tromsøpalme og hindre innføring av nye plantearter.
- Skjømte kirkegårder, gammel vei og steingjerder i samråd med kulturminnemyndigheter.
- Bedre informasjon til grunneiere og besøkende.

Politisk relevant: plan + avtaler + finansiering må på plass før større tiltak kan bestilles.

14. Foreløpige tiltak: Skorpa kirke og Vågen

Aktuelt oppstartstiltak i 2027 – rydding og enkel skjøtsel

Figur 6. Kulturmiljø i Vågen på Skorpa. Det er fastsatt bevaringsmål i forvaltningsplanen om at de fire fredete kirkegårdene på Skorpa ikke skal gro igjen. Slåttemarka i Vågen er prioritert høyt for restaurering og skjøtsel (jfr. bevaringsmål).

Forslag til avgrensning i 2026-2027

Felles befaring med kommune, grunneier og kulturminnemyndighet.

Fjerne kratt/ungskog som truer synlighet og tilstand rundt kirke/kirkegård.

Ikke grave, planere eller bruke tunge maskiner nær kulturminner før avklaring.

Dokumentere før/etter med foto og kort rapport.

Bruke erfaringen som pilot for videre skjøtelsesplaner.

Pilot

Lav risiko

Grunneieravtale

15. Arbeidsplan 2027–2029

Fra overtakelse av forvaltningsmyndighet til konkrete skjøtselstiltak

**26-
2027** Etablere og avklare

Overtakelse av forvaltningsmyndighet.
Organisere samarbeid med kommune, fylkeskommune, Sametinget, Statsforvalter/SNO og grunneiere.
Grunneiermøter og kontaktpunkt.
Vurdere status for verneverdier og behov for oppdatert forvaltningsplan.
Foreløpig rydding/skjøtsel ved Skorpa kirke i samarbeid med kommune/grunneier.

**27-
2028** Planlegge og informere

Oppdatere forvaltningsplan.
Utarbeide skjøtselsplan for 2–3 områder/lokaliteter.
Avklare kulturminner før tiltak.
Informasjonstiltak: faktaark, enkel folder, tavler og grunneierbrev.

**28-
2029** Gjennomføre og utvide

Skjøtselstiltak i tråd med vedtatte planer.
Utarbeide flere skjøtselsplaner.
Videreføre avtaler med grunneiere.
Årlig evaluering, fotodokumentasjon og rapportering.

16. Beslutningspunkter ved oppstart i 2027

Hva bør politisk/administrativ ledelse avklare først?

Mandat

Avklare omfang av lokal forvaltningsmyndighet, delegasjon og rutiner for dispensasjonssaker.

Ressurser

Sette av kapasitet til grunneierdialog, planoppdatering og enkel prosjektledelse.

Samarbeid

Etablere kontaktgruppe og fast årshjul for møter, befaringer og rapportering.

Pilottiltak

Velge Skorpa kirke/Vågen som lavterskel oppstartstiltak med grunneier- og kulturminneavklaring.

Kilder

Dokumentgrunnlag brukt i presentasjonen

Forskrift FOR-2004-06-04-842: Skorpa–Nøklan landskapsvernområde med plantelivsfredning.

Forvaltningsplan for Skorpa–Nøklan landskapsvernområde med plantelivsfredning, Fylkesmannen i Troms, 2014.

Ecofact rapport 172: Naturtypekartlegging i Skorpa–Nøklan landskapsvernområde.

Ecofact rapport 333: Kartlegging av kalkskog på Nøklan.

Kartpakke med verneverdier samlet fra rapportvedleggene.